

Etbin Kristan, Samosvoj. Drama v petih dejanjih. Založil L. Schwentner. Ljubljana 1910. 8°. 121 str. Cena broš. K 2, vez. K 3.

Ivan Romè, veleposestnik na Preljevem, je silna natura, ki stoji izven vsake družbe, podoben jelki, visoko na gori samevajoči med nizkim grmičevjem. In kakor ta krog nje brstečemu in venečemu grmičju ni ne opora ne zaščita, niti od prillikave svoje okolice ne terja slabotnih dobrot, tako je Romè samosvoj mož, ki se ne naslanja na nikogar, pa tudi ne dovoli, da bi se kdo naslanjal nanj. Ivan Romè je etiški solipsist, kakršnega je Max Stirner-Schmidt orisal v svoji znani knjigi „Der Einzige und sein Eigentum“. Ivan Romè, bogat graščak, je vse svoje sile posvetil vedam. Ne zanima ga pisano življenje, ki se odigrava krog njega, slep in gluha je za vse težave, s katerimi se je boriti slabotnemu kmetskemu ljudstvu domačega okraja, ljubezen do vede ga je odtujila celo lastni njegovi rodbini: zajela mu je srce in glavo. Edini življenski smoter mu je, z razkritjem novih starinskih izkopenin dokazati, da je bilo vse dotedanje starinoslovje v zmoti. In ta svoj smoter zasleduje z vso brezsrdno vneto znanstvenega fanatika, ne meneč se, ali pri tem pogazi vse, kar slabotno človeštvo imenuje zakon človečnosti. Dovolj silen je, da podre vse zapreke. Toda istinito življenje je silneje nego vsa siva teorija: končno pade tudi ta krepka, samosvoja natura — strmoglavijo ga prav taisti kmetje, katerim se je rogal kakor uvaževanja nevrednim slabičem. — Ne vem povedati, ali je g. Kristan s to svojo najnovejšo dramo hotel pokazati, kako morejo organizirani slabiči užugati tudi najsilnejšega posameznika, ali pa da je veda zmožna v človeku ubiti vsako plemenitejšo čustvo, dočim more edinole praktično življenje vzgojiti in negovati čustvo medsebojnosti, čustvo humanitete. Vsekakor je problem, katerega se je g. pisatelj lotil s to dramo, velezanimiv, ne morem pa reči, da ga je rešil spretno. Zdi se mi, da je g. Kristan hotel v dramatski obliki izraziti svoje mnenje o etiškem razmerju samosvojih osebnosti proti skupini slabotnih neosebnosti. Ivan Romè ni tip, ampak umetno konstruirana, popolnoma osamljena figura in zaradi tega nedramatska; učinkovati pa morajo edinole osebe, ki nosijo na sebi pečat občnosti. Na odru ta drama po mojem mnenju ne bo uspela, kot knjiga, ki vzbaja premišljevanje, pa je vsega priporočila vredna.

Fr. Kobal.

Dr. V. Korun, Spake. Satire, humoreske in drugo. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. V Ljubljani 1910. 8°. 182 str. Cena broš. K 1-80, vez. K 2-40.

Kratko življenje je navadno usojeno proizvodom, ki so zagledali luč sveta pod črto političnih listov. Le redkokdaj jih kdo pobere z usmiljeno roko ter jih reši večidel zasluženega pozabljenja. To se je posrečilo tudi pričujoči zbirki, ne da bi bilo treba to obžalovati; kajti dr. Korun je spreten podlistkar, ki ne zaide v banalnost in tudi ne hlasta po efekatih. Mirno opazuje oni pestri kalejdoskop, ki mu pravimo življenje, rad sega tudi v svojo dijaško preteklost in njegove slike so lepo zaokrožene tudi tam, kjer jih je sam hotel „spaciti“. Naslov namreč kaj malo odgovarja mešani vsebini in marsikdo, ki vzame knjigo v roko v pričakovanju, da se bo lahko zopet enkrat do dobra nasmejati, bo morebiti nekoliko razočaran. Bučnega smeha res ne najdemo, pač pa utegne lahkotni slog in prijetno kramljanje privabiti tudi čemernežu zadovoljen smehljaj. Lahkomiselno veseljaštvo samcev, ki menijo, da so zavarovani z nasrčnim oklepom, končno pa vendar tako nerodno padejo v skrbno nastavljene mreže; kmetski Janez, ki vojači v velikem mestu in ga je izkušnja spravila že do kočljivega razpotja; nezgode raznih ženinov, vsa poezija širokovestne in tenkočutne ljubezni na kmetih — evo vam neizčrpne snovi